

OPPI-ISIÄ IV N

(nettikuva)

RISTO SANTALA

18.5.1929 – 26.9.2012

TAIVASTEN
VALTAKUNTAA
VASTAAN HYÖKÄTÄÄN

© Risto Santala 1965
Kirjana julkaissut Kansan
Raamattuseuran säätiö
1965

(nettikuva)

Piispa John. A.T. Robinson

16.5.1919 – 5.12. 1983

Väliotsikot ja teh. (ositt.) VHn

REHELLINEN JUMALAN
EDESSÄ

Tällä otsikolla Woolwichin piispa **John A. T. Robinson** kirjoitti vuosisatamme kenties eniten kohua herättäneen teologisen kirjasen. Suomalaisen käännöksen nimi voisi olla toisenlainenkin, sillä Jumalan edessä tällaisia kirjoja ei kirjoiteta. Ruotsalaiset ovat kääntäneet *Honest to God* -otsikon *Gud är annorlunda*, Jumala on toisenlainen. Tämä vastaakin parhaiten tuon jo yli miljoonaan yltäneen menekkikirjan sisältöä. Jos luterilaisen lähetysaarnajan on kenttätöyssä vaikea kuulla Bultmannin, Bonhoefferin ja Tillichin nimiä, lienevät anglikaanisen kirkon papit vieläkin vaivaantuneempia Robinsonistansa.

On totta, että on olemassa rehellistä epäuskoa samoin kuin myös epärehellistä uskoa. Tuskin piispa Robinsonin kirjassa kuitenkaan on kysymys kummastakaan. Tuskin se on rehellistä uskoa, niinkuin kirjan otsikko vaativasti julistaa. Kirjan esitys olisi kai lähinnä epärehellisen epäuskon ilmausta. Juutalaisen professori **David Flusserin** sanontaa käyttäkseni Robinsonin kirja kuuluu "Jumalan sanasta vieraantuneeseen keinovaloteologiaan".

Bonhoefferin kohdalla oli kysymys miehestä, joka todella taisteli liberaaliteologian veri suonissaan ja Bultmannin, Niebuhrin ja Tillichin henkilökohtaiseen ystäväpiiriin kuuluvana modernimman evankeliumin puolesta löytääkseen tien nykyajan ihmisen sydämeen. Hän tuskin tarkoitti, että toiset ratsastaisivat hänen kiusojen keskellä syntyneillä irrallisilla ajatuksillaan. Näin kuitenkin kävi.

Billy Graham on lehdessään *Decision*, Ratkaisu, tunnustanut avoimesti Bonhoefferin Raamattuun pitäytyvät ja siitä eriävät ajatukset. Hän on myös julkisesti arvostellut bonhoefferiläisyyttä. Kuluvan vuoden huhtikuun numerossa hän kehottaa lukijoitaan vakavaan esirukoukseen, että Jumala nostaisi Saksasta tai jostakin uudesta kansakunnasta miehen, joka olisi täysin "pyhittynyt Jumalan sanalle" ja voisi johtaa "kirkolliset johtajat heidän teologisesta hämmennyksestään". Ja lehti toteaa Bonhoefferin "seuraajien sekä Englannissa että Amerikassa pyhittäneen uskonnottoman kristinuskon ja pyhän maailmallisuuden nimissä kaiken agnostisismista libertiiniläisyyteen."

Piispa Robinson on muuan näistä jäljittelijöistä.

Woolwichin piispa julkaisi 1963 myös Maallikon kirkko -nimisen kirjan, missä näkyy jo osittain yhtäläinen rajoja rikkova pyrkimys, joka ilmenee samana vuonna ensi kertaa julkaistussa *Honest to God* -kirjassa. Maallikon kirkon esitelmät perustuvat edellisenä vuonna tapahtuneeseen modernin, ns. "Keble-ryhmän" pappien työskentelyyn. Tämä ryhmä toimii Englannissa Robinsonin taustatukena.

PIISPAN KUTSUMUS – MAAILMAN PALVELEMINEN

Piispan oma puheenvuoro tähdensi kirkon kutsumuksena olevan lähinnä "maailman palvelemisen". Hän kirjoitti: *"Uusi testamentti puhuu Jumalan palvelemisesta, joka ei ole varsinaista 'kirkon' toimintaa, ja jonka ei tarvitse siksi välttämättä tapahtua vakaumuksellisten kristittyjen (committed Christians) toimesta. Olisi totuudellisempaa sanoa eräiden olevan asetetut 'valtakunnan palvelukseen' kirkon puitteissa ja eräiden olevan kutsutut 'valtakunnan palvelukseen' maallisissa puitteissa."*

Jos tarkastaa tällaista sinänsä viatonta väittämää Apostolien tekojen [6: 3, 5](#) ja [8: 5-6](#) valossa, tulee aivan päinvastaiseen käsitykseen. Em. kohdissa esitettyjen pöytäpalvelijoiden valinnan ehtona oli, että heistä oli "hyvä todistus" ja että he olivat "Henkeä ja viisautta täynnä". Stefanuksesta mainitaan erikseen, että hän oli "täynnä uskoa ja Pyhää Henkeä" ja Filippuksesta kerrotaan samarialaisten ottaneen hänen evankeliuminsa vastaan, koska he "kuulivat hänen sanansa ja näkivät ne tunnusteet, jotka hän teki". Ja nämä olivat "vain" pöytäpalvelijoita. Roomalaiskirjeen 12. luvun jakeissa [6-8](#) puhutaan kristillisistä viroista "armolahjoina". Onpa sitten kysymyksessä opettaja, kehottaja, laupeudenharjoittaja tai johtaja, hänen perusedellytyksensä 'valtakunnan palvelijana' on kharismaattinen, Jumalan armosta riippuva. Juuri nämä tavalliset, Jumalan armoittamat maallikot, ovat olleet kautta aikojen kirkon siunauksen jokapäiväisiä kanavia.

VALLANKUMOUSMIES

Piispa John A. T. Robinson uskoo olevansa kutsuttu "kopernikaanisen" ja "vastahakoisen vallankumouksen". (engl. reluctant revolution) esitaistelijaksi, jolloin kristittyjen täytyisi perääntyä hyläten käytännössä koko Raamatun ilmoituksen mukainen oppi. Tämä purkutyö ei kylläkään tunnu herra piispasta missään kohden "vastahakoiselta". Päinvastoin hän sanoo esipuheessaan, ettei ole ollut "läheskään tarpeeksi kumouksellinen". Kuitenkin hän on kumonnut kirjassaan opit taivaasta, helvetistä, enkeleistä, Sanan lihaksi tulosta, kolminaisuudesta, Jeesuksen yliluonnollisesta syntymästä, ihmeistä, taivaaseenastumisesta, Jeesuksen jumaluudesta ym. ym. Etiikankin alalla hänellä on tarjota uutta. Yleisperiaatteena hän sanoo: "On syytä luopua koko tästä ajatusrakennelmasta ja sen mukana ylimalkaan kaikesta uskosta 'Jumalaan'."

SUHTAUTUMINEN ROBINSONIIN

Kirkollisten piirien suhtautuminen Robinsonin kirjaan on ollut perin vaihteleva: '

Sama kustannusyhtiö, joka julkaisi itse pääkirjankin, keräsi yli 30 lausuntoa ja 287 sivua käsittävän toisen kirjan nimeltä Honest to God Debate, Rehellinen Jumalan edessä väittely. Siinä on usea kärkeväkin kannanotto, vaikka julkaisun päätarkoituksena lienee kokoelman laadusta päätellen lähinnä pääteoksen mainostus.

Kärkevästä asenteista mainittakoon Church Times'in ihmettely: "*Ei tapahdu joka päivä, että piispa esiintyy julkisesti, kieltäen ilmeisesti miltei jokaisen kirkkonsa kristillisen opin vielä toimiessaan virassaan.*" Muuan kirjoittaja kummastelee, että "*piispat voivat vielä silti katsella saarnastuoleistaan seurakuntaansa ja lukea Isä*

meidän joka olet taivaissa sekä kuulla papin vastaavan: 'Siksi enkelten ja arkkienkelten kanssa' ja luettavan sanoja: 'Näin sanoo Korkea ja Ylhäinen, jonka asumus on iankaikkinen - -, Mutta he tietävät, että tosiasiaa ei ole mitään Isää ja että ei ole taivasta, ei enkeleitä ja arkkienkeleitä, koska iankaikkisuus on tyhjä. - - Kuva on niin eriskummallinen, että tri Robinsonista voisi lausahda, kuten Auguste Comte'sta: Une religion sans Dieu! Mon Dieu, quelle religion!, Uskonto ilman jumalaa! Jumalani, mikä uskonto!"

Useat em. kirjan kirjoittajat ihmettelevät avoimesti [Englannin anglikaanisen kirkon suvaitsevaisuutta](#): *"Voiko Englannin kirkko tyytyä sallimaan intellektuaalisen vapauden nimessä piispoillensa heidän virka-asemassaan minkä tahansa heidän sattumalta evankeliumin ohella kannattamansa mielipidesuunnan suosimisen?"*

Muuan arvostelijoista ajattelee voivansa poimia Robinsonin kirjasta valikoiman ajatuksia, jotka ovat jumalankielteisempiä kuin aikoinaan Voltairen esittämät, mutta toisaalta myös toisen valikoiman, joka kuvastaa lämmintä hurskautta ja uskoa. Eräs englantilainen lääninrovasti kirjoittaa: *"Olen lukenut kirjanne. Teillä on jäljellä vain yksi tapa olla rehellinen Jumalan edessä: jättää piispanvirkanne ja hävitä Englannin kirkosta. Niin kauan kuin jätte paikallenne, tulette olemaan kompastuskivenä ja loukkauksena kaikille niille, joilla ei ole teidän älyperäistä ylpeyttäanne."*

Englannin kirkon virallinen asenne on kuitenkin perin varovainen. Luettuani Canterburyn arkkipiispan **Michael Ramseyn** vastauskirjassen Image old and new, Vanha ja uusi kuva, minkä mukaan Robinsonissakin lienee oppimista kuten aiemmin Darwinissa ja Bultmannissa, ymmärsin, ettei tarvitse ihmetellä kirkon itsensä yleistä vaikeumista. Noudattaisikohan jo seuraava kehitys Robinsonin Keble-ryhmän pyhää maailmallisuutta edustavan Leslie Paulin viitettä: *"Ihminen saattaa tehdä parhaimman työnsä kirkolle, jos häntä ei koskaan näy kirkkosalin seinien sisäpuolella."*

Muuan Robinsonin englantilaisista arvostelijoista viittaa Bonhoefferin pyrkimykseen elää kristittynä aivankuin Jumalaa ei olisi ja toteaa sen johtuneen Bonhoefferilla lähinnä siitä, että hän oli henkilökohtaisen ankaran pakkotilanteen edessä. *"Mutta piispa Robinsonissa tämä on silkkaa pelagiolaisuutta ja ilmaisee, käyttäkseni hänen omaa mieli-iskusanaansa, syvyyden puutetta. Hengellisyyden kaavat voivat kyllä vaihdella, mutta keskeinen vakaumuksemme, että ihminen ei tule toimeen ilman Jumalaa, ei ole myytävissä."*

PYHIEN ASIOIDEN PILKKA

Vaikkakin piispa Robinsonin englanninkielen käyttö on tyyllillisesti suorastaan loistavaa, jää lukija ihmettelemään hänen esitystapansa halpaa pilkallisuutta.

Piispa Robinsonin kirja on osaksi räähitöntä pilkkaa ja ironiaa. Heti ensimmäiseltä sivulta alkaa paavillisen itsevarma Uuden testamentin mestarointi: *"Sellainenkin oppinut maailmanmies kuin Luukas saattaa ilmaista vakaumuksensa Kristuksen taivaaseen astumisesta - vakaumuksen, että Kristus sekä on olemassa että hallitsee jumalallisella vallalla - mitä naiiveimmin sanoen, että hänet kohotettiin ylös taivaaseen, jossa hän istuu Korkeimman oikealla puolella. Luukas ei pidä tarpeellisena edes pyydellä anteeksi tätä kieltä. - Edelleen juuri Uuden testamentin molemmat kypsimmät jumaluusoppineet, Johannes ja Paavali, kirjoittavat estottomimmin tästä 'ylös menemisestä' ja 'alas tulemista'. - - He saattoivat käyttää tätä kieltä aivan ujostelematta."* Vähän myöhemmin puhutaan ironisesti luomisesta, missä "Jumala kutsui maailman olemassaoloon hänen vastapuolenaan". Kuvaus jatkuu kertoen, miten jumala "solmii ihmisten kanssa liiton, kuinka hän lähettää heille profeettansa ja kuinka aikojen täytyessä hän 'tulee heidän luokseen' Pojassaan, joka on kerran 'palaava takaisin' kootakseen uskovaiset tykönsä." Jumala saapuu "ulkoavaruudesta" tykömme.

Kuvatessaan deististä käsitystä Jumalan suhteesta maailmaan, piispa Robinson sanoo, että *"sen mukaan jumala on korkein Olento, suuri Arkkitehti, joka asuu jossakin maailman tuolla puolen, kuten rikas Australialian tati, joka on pannut kaiken liikkeelle ja puuttuu silloin tällöin asioiden kulkuun ja yleensä osoittaa hyväntahtoista mielenkiintoa maailmaa kohtaan."* Myöhemmin Robinson ruotii myös perinteellistä jumaluusopillista käsitystä, minkä mukaan Jeesus "vaelsi maan päällä ihmisen valepuvussa. Jeesus ei ollut ihminen, siitetty ja syntynyt, vaan hän oli jumala, joka jonkin aikaa oli mukana kuvaarvoitusleikissä. Hän oli ihmisen näköinen, hän puhui ihmisen tavoin, hänellä oli ihmisen tunteet, mutta kuitenkin hän oli jumala, valepukuinen kuin joulupukki. Kuinka varovasti asia muotoillaankaan, perinnäinen käsitys antaa kaikesta huolimatta sen vaikutelman, että jumala lähti avaruusmatkalle ja saapui meidän kiertotähdellemme ihmisen hahmossa." - "Sanonta lihaksi tuleminen', joka ei tietenkään ole mikään raamatullinen käsite, johtaa melkein auttamatta siihen." *"Mutta entäpä jos koko tämä mielikuva 'Jumalasta', joka 'vieraillee' maan päällä Poikansa hahmossa, olisikin yhtä tarunomainen kuin sadun prinssi?"*

ROBINSONIN ETIIKKA

Siveysopin alalla Robinson suosittelee "ainoata 'täysi-ikäiselle ihmiselle' sopivaa siveysoppia". Tämä oppi kapinoi "supranaturalistista määräilyä vastaan". Se johtanee uudenlaiseen "teonomiaan, joka kristitynkin on hyväksyttävä, vaikka tämä theos ei olekaan 'Herramme Jeesuksen Kristuksen Jumala ja Isä'." *"Kokemusvarasto*

antaa meille kiinnekohtia, joiden avulla voimme ratkaista, mikä on oikein ja mikä väärin." Pohjana voisi olla Augustinuksen kuuluisa sana: dilige et quod vis fac, eli rakasta ja tee mitä haluat tai: rakasta, ja mitä s i l l o i n haluat tehdä, se tee."

Kun lukee jostain ranskalaisesta viikkolehdestä oheiset Augustinuksen sanat rakkauskertomuksen juonen avaimena, ei voi enää suhtautua kovin vakavasti sen moraaliseen luomisvoimaan. Ei Robinsoninkaan kanta ole ehdoton: *"Ei ole mitään kerta kaikkiaan väärää. Emme voi esimerkiksi lähteä väittämään, että s u h t e e t ennen avioliittoa tai avioerot olisivat sellaisinaan väärää tai syntisiä. Ne saattavat olla sellaisia yhdeksässäkymmenessä yhdeksässä tai jopa sadassa tapauksessa sadasta, mutta kuitenkin ne eivät ole sellaisia s i n ä n s ä, sillä ainoa todellinen synti on rakkauden puute. Siveys ja avioliiton purkamattomuus saattavat tosin sopia rakastavan ihmisen ohjeiksi. Ne voivat ja niiden tulee saada nauttia lakien ja yhteiskunnan sopivaisuussääntöjen suojaa, sillä ne ovat rakkauden suojamuuri laskemattomassa ja rakkaudettomassa maailmassa. Mutta eettisesti nämä ohjeet ovat oikeutettuja, sanoo Fletcher, 'vain tilanteeseen kuuluvina eikä periaatteellisina ohjeina' -- toisin sanoen: vain huomioon ottaen sen että ihmiset ovat pääasia, että tiettyjen ihmisten hyvä tietyssä tilanteessa on tärkeämpää kuin mikään muu maailmassa."*

Kiinnekohdat tämän moraalin oikeaan toteuttamiseen saadaan "kokemusvarastosta", kuten piispa Robinson korosti. Toisessa yhteydessä piispa muistuttaa: *"Meidän täytyy olla valmiit heittämään kaikki valinkauhaan - vieläpä rakkaimmat uskonnolliset käsityksemme ja moraaliset periaattemme."* Tämä juuri on uuden moraalin tie.